

panelið

við-
merkingar

Bygdaskúlin

— tann føroyski skúlin

Skrivingin um skúlan, sum um framhaldsdeildina, próvvar í føroyskum bløðum fyrri umleið tveimum árum síðani, datt heilt niðurfyrri, uttan at nakað spurdist burtur úr hesari skriving. Orsøkin til hetta vánaliga úrslit var helst, at har var ov litil kontinuitetur í skrivingini.

Nú letur til, at gongd fer at koma á aftur skrivingina um tann føroyska skúlan. Hesar seinastu leygardagarnar hava í Sosialinum verið greinir um hetta evni, og vónandi fer okkurt at spyrjast burtur úr hesaferð.

Pauli Nielsen skrivur 18.9.-76, at nýskapan av føroyska skúlanum er ikki lottuverk, og at tað er umráðandi, at vit fara undir eitt kjak um á hvørjum grundarlag skúli okkara skal byggjast. Hann heldur, at í hesum kjaki eiga onnur enn politikarar eisini at luttaka.

Hetta landsstýrið boðaði frá longu fyrr í ár, at ætlanin var at leggja fram uppskot til lóg um læraraskúlan og um fólkaskúlan, og at ætlanin er, at umstingin av skúlanum skal yvirtakast 1. april 1977. Eisini er boðað frá eini komandi prinsippviðgerð í hesi tingsetuni.

Eg má geva Paula rætt í, at í tí avgjørt neyðuga orðaskiftinum um skúlaskapin, eiga onnur enn politikarar at luttaka, men lat tað verða sligið fast, at ein tilik luttoka frá lærarasiðu á ongan hátt má frítaka politikaran frá teirri ábyrgd, hann hevur í hesum máli. Ein ábyrgd sum kanska fer at kennast tung í fyrsta umfari, tí hetta er ikki eitt mál, sum vanliga verður viðgjørt av føroyskum politikarum, sum einamest eru vanir at síggja skúlan sum eitt útreiðslutal á landskassarokniskapinum.

Ludvig Petersen, landskúlaráðgevari, finst í grein sinari 11.9.-76, at tí, sum Johan Samuelsen skrivar 4.9.-76. Serliga er tað tað, at Johan Setir so nógvur spurningur um ymist innan skúlan, ið fellur landsskúlaráðgevaranum fyrri bróstið. Hann tekur soleiðis til: nú hava spurningar sum hesir ljóðað so ofta, at okkum tørvar ikki at hoyra teir oftari, uttan so er, at svarið fylgir við. Eg steðgaði eitt sindur á, tá ið eg hevði lisið hetta. Eg fór at hugsa um, hvat eg hevði svarað, um hesir spurningar

um framhaldsdeildina, próvvar á bygd, t.d. við at stuðla byggjan av flakavirkjum. Spell er tað tí, at ikki sama kós verður hildin, tá talan er um skúlan.

Bygdarskúlin er ein grundstúðul undir bygdarlivinum, og hann er grundvøllur undir tí føroyska skúlanum, og tí er tað stórt spell, at mistøk eru gjord just á hesum øki. Skúlaembættismenn fara burtur í onnur lond at kanna skúlaviðurskipti og koma so heim aftur við øllum tí nýggja, teir hava sæð og hoyrt, og seta tað í verk her uttan at hugsa um, at eitt samfelag við 40 túsund fólkum og tvørligum samferðsluviðurskiptum ikki kann skipa sín skúla á sama hátt, sum eitt samfelag við 5 milliónum borgarum, lagaligum samferðsluumstøðum og einum heilt øðrum búsetingarmynstri.

Sum nú er fara børn nógvastaðni í Føroyum í fremmandan skúla longu tólv ára gomul. Her er at vóna, at tingið, tá tað skal gera prinsippviðtøk, fær viðtikið ta grundreglu, at næmingarnir sum longest sleppa at ganga í skúla heima í bygdini, og ið hvussu so er, til teir eru 14 ára gamlir. Hesi bæði árin frá 12—14 ár hava ógvuliga stóran týðning fyrri tað tilknýtið, tann ungi í framtíðini kemur at hava til heimbygðina, og eisini er tað betur bæði fyrri líkam og sál, at hann sleppur undan at renslast úr einari bygd í aðra.

Verður so ein skúlaskipan gjord har bygðalív, arbeiði og skúli hoyra saman, á ein slíkan hátt, at næmingurin sær, at tað, sum viðgjørt verður í skúlanum, hevur samband við tað, sum hendir í bygdini og hin vegin, so rokni eg við, at trupulleikarnir við ómotiveraðum næmingum vilja vera so at siga burtur.

Skal skúlin vera føroyskur, eigur hann at vera sprottin úr tí føroyska samfelagnum, og skúlaskipanin eigur at verða gjord soleiðis, at hon hóskar til umstøðurnar í Føroyum, t.d. til samferðsluumstøður og búseting. Tað búsetingarmynstrið, vit hava hevur stóran týðning fyrri, hvussu fólk trívist her. Vit eiga tí av øllum alvi at royna at varðveita hetta búsetingarmynstrið. Tað letur eisini til, at politikararnir hava skilt, hvussu stóran týðning tað hevur, at fólk verða verðandi

á bygdunum. Roynt verður at bota um vinnumøguleikar á bygd, t.d. við at stuðla byggjan av flakavirkjum. Spell er tað tí, at ikki sama kós verður hildin, tá talan er um skúlan.

Bygdarskúlin er ein grundstúðul undir bygdarlivinum, og hann er grundvøllur undir tí føroyska skúlanum, og tí er tað stórt spell, at mistøk eru gjord just á hesum øki. Skúlaembættismenn fara burtur í onnur lond at kanna skúlaviðurskipti og koma so heim aftur við øllum tí nýggja, teir hava sæð og hoyrt, og seta tað í verk her uttan at hugsa um, at eitt samfelag við 40 túsund fólkum og tvørligum samferðsluviðurskiptum ikki kann skipa sín skúla á sama hátt, sum eitt samfelag við 5 milliónum borgarum, lagaligum samferðsluumstøðum og einum heilt øðrum búsetingarmynstri.

Sum nú er fara børn nógvastaðni í Føroyum í fremmandan skúla longu tólv ára gomul. Her er at vóna, at tingið, tá tað skal gera prinsippviðtøk, fær viðtikið ta grundreglu, at næmingarnir sum longest sleppa at ganga í skúla heima í bygdini, og ið hvussu so er, til teir eru 14 ára gamlir. Hesi bæði árin frá 12—14 ár hava ógvuliga stóran týðning fyrri tað tilknýtið, tann ungi í framtíðini kemur at hava til heimbygðina, og eisini er tað betur bæði fyrri líkam og sál, at hann sleppur undan at renslast úr einari bygd í aðra.

Verður so ein skúlaskipan gjord har bygðalív, arbeiði og skúli hoyra saman, á ein slíkan hátt, at næmingurin sær, at tað, sum viðgjørt verður í skúlanum, hevur samband við tað, sum hendir í bygdini og hin vegin, so rokni eg við, at trupulleikarnir við ómotiveraðum næmingum vilja vera so at siga burtur.

Onkur vil ivaleyst siga, at í

Marita Petersen

Smábátæigarar

Øll áhugaði verða við hesum boðin á fund at stovna felag fyrri smábátæigarar í Tórshavn.

Fundurin verður á Hotel Hafnia mánakvöldið 27. september kl. 20.

Fyrireikararnir

I dag:

Marita Petersen

einum slíkum skúla verður ikki lært so nógv sum í tí stóra floksdeilda skúlanum, tí ein bygdarskúli er ikki førur fyrri at bjóða næmingunum so nógv sum tann stóri skúlin. Tað kann bygdarskúlin heldur ikki, men hann kann geva næmingunum nakað annað og uttan íva nakað, sum er meira virðismikið fyrri næmingin enn nakrar lærugreindir afturat. Annars kann sigast, at eingin orsök er til at kunneikin í høvuðslærugreinum ikki er líka góður í tí litla sum í tí stóra skúlanum. Í hinum lærugreinunum kann skipast fyrri skeiðundirvising.

Bygdarskúlin hevur nógv ar fyrirumir. Her kanst tú undirvísa í einum evni uttan at verða orkymlað av at dagurin er smábýttur í nógv ar ymsar lærugreindir. Ein stórir fyrirumir við bygðaskúlanum er stóddin. Tann litla eindin er betur at liva í bæði fyrri næming og lærara. Tann einstaki hevur lættari við at gera vart við seg og kann eisini lættari seta sín dám á tað litla skúlasamfelagið. Ein tilik aktiv lut-tøka í tí, sum fyrirferst í hesum litla samfelagnum, er ein upplæring og venjan til lívið í einum demokratiskum samfelag, og kann hava stóran týðning fyrri, hvussu næmingurin seinni fer at roynast sum borgari í einum demokratiskum samfelag. Tí eiga vit eisini í teimum stóru bygdunum at ansa eftir ikki at gera ov stórar skúlar, ella ið hvussu so er stíla soleiðis fyrri, at tann stóri skúlin kann bítast upp í smærri eindir.

Sjálvandi verða ikki allar spurningar loystir við hesum. Trupulleikar vilja vera við teimum heilt smáu bygðunum, og skúlagongdin eftir 7. skúlaár fer eisini at geva trupulleikar. Eg hugsi, at royna vit at varðveita bygdarskúlan og eisini at bota um hann, so verður hetta til gagn fyrri bygdinarnar og tað fólk, sum býr har. Fyri føroyskan skúlskap er bygðarskúlin tað stóðið, sum framtíðarskúlin í Føroyum kann byggja á.

Seigipáan av grindahvalum

Dimmalætting skrivur í oddagrein um grindahvalirnar, sum vórðu fangaðir í biggja-grindini:

Tað er at vóna, at slíkar kanningar annaðhvørt eru ella vera gjordar til litar í tí føri, sum her ræður um. Er ella verður hetta ikki gjørt, so víska kann fáast fyrri um tað yvirhøvdur ber til at tryggja grindahvalum trivni í fangaskapi, so man ikki vera ráðiligt, at føroyingar ganga við til at bjarga hvalum liv undir grindadrápi bert fyrri at hesir skulu sjálvdoygja dagar ella vikur aftaná av øðrum ávum.

Gamlir royndir føroyingar søgdu, at ein grind er ein óatskiljandi heild, so slapp bólkur undan undir rakstri og kom sær burtur, var tað hansara vissi deyði, hann bjargaði sær ikki uttan í samband við heildina. Kanska er tað so, allarhelst er tað so, og er hetta beint, so eiga vit ikki at halda fram við at bjarga hvalum úr drápi til seigipningar, sama um fyrri okkum ella onnur.

Rock All ikki bretsk ogn

14. September skrivur, at fyrri tað at bretar hava sett menn uppá rokkin og sett plátu á hann, er rokkinur ikki bretsk ogn:

Á rokkinum er sum vera man eingin at spyrja eftir, men Bretland hevur áður verið iðdið at renna til dómstólin í Haag. Her eigur spurningurin um Rock All náttúrliga heima, og vit verða at krevja av dómum, at teir stevna Bretlandi inn fyrri Haag-dómstólin, soleiðis at alheimsdómstólin kann taka støðu til ognarrættin til Rokkin. Tað fer ikki at bera til at lond leita upp klettur í villini havi og gera teir til sínar við tí fyrri eyga at fáa fyrirumir, tá fiskimark ella búskaparlig øki skulu ásetast, og verri er, tá hesir klettur hoyra til landgrunnin í einum øðrum landi, soleiðis sum vorðið er við rokkinum.